

Вълшебният свят на неорганичната материя

Минерали, кристали, благородни камъни

Отпивам глътка минерална вода и се замислям за минералите в нея. Интересното е, че първата представа, която спонтанно съзнанието ми сглоби, бе на минерали във вид на кристали и камъни, които съвсем не са минералните елементи, съдържащи се във водата. Възпроизвеждането в съзнанието ни на познати неща от опита, създава представи от по-общ характер, което изключва детайлите и съставните елементи на нещата. Представите в съзнанието ни работят на едро и осъзнах, че мислим по-често на ниво конкретен опит.

Освен това сетивата ни са лесно податливи на привличане от красивото и блестящо разнообразие на света. В този случай привличането си има своето обяснение.

Когато чуем думата *минерал*, си представяме твърд камък или къс от скала и тази спонтанна асоциация е близка до общата дефиниция за кристал или минерал.

Думата *минерал* произхожда от латинската дума *Міна*. Тя притежава също келт-

ски произход, неслучайно от келтите идва изкуството на преработка на желязо.

Земната кора или литосферата /от гръцки - *камък* и *кълбо*/ е най-външната и твърда обвивка на земята. Атомите на различните елементи се свързват помежду си и така много химични връзки в неживата неорганична природа образуват минерали. В повечето камъни от земната кора се отличават преди всичко осем химични елемента: кислород, силиций, алуминий, желязо, калций, магнезий, натрий и калий. Съединените силиций и кислород образуват 75% от всички камъни, образуващи групата на силикатите.

Минералът е еднородно твърдо тяло от неорганична материя. Неговата кристална форма и химичен състав са отличителните белези за неговото разграничение и разпознаване. Повечето минерали са кристали, които, за да се определят като даден вид камъни, се подлагат на тестове от минералози. Необходимо е да се из-

Текст и снимки: Драгомира Никова
върши киселинен тест, тест за твърдост и съответния кварцов тест, за да се определи вида на камъка.

Многообразието от минерали достига до почти 3 000 вида, въпреки че някои специалисти твърдят, че има 4 000 вида. Различават се по цвят, структура, вид, произход, големина, плътност, издръжливост. Те могат да се класифицират по принадлежност към клас на минералите, кристална структура, твърдост, плътност, чупливост, цвят, гланц, флуоресцентност.

В зависимост от начина си на образуване, минералите се делят на първични и вторични, като първите се образуват заедно със скалите, и същевременно са част от техния състав. Вторични са образувалите се кристали в следствие на различни атмосферни влияния или метаморфоза, настъпила в първичните.

Освен своите качества, минералите притежават своя история, свързана с мистика, легенди и традиция. За едни те са просто материя, за други - камък с определено въздействие върху човешкия организъм и психика, съответно притежаващи определени лечебни свойства.

По време на Римската империя, около III-IV век след Хр., на камъните били приписвани лечебни или магични свойства, до такава степен, че скоро били препоръчвани от лекарите и все повече се разпространявало изработването на амулети, определяни индивидуално според нуждите на съответния пациент.

Естествено произхождащите твърди вещества със структура на геологичното тяло, което се определя от специфичен химичен и физичен състав, е може би най-сполучливият опит за кратка дефиниция за минерал. Повечето камъни като диамант, тюркоаз и рубин са образувани от нежива материя, изключение правят перлите, коралите и кехлибарът, които са образувани от жива, органична материя.

Минералите са източник на всички технологично важни метали, както и много химични елементи, които са от особено значение за съвременната промишленост.

Произходът на минералите за повечето хора може би отвежда до въпроса, какво представляват всъщност скъпоценните благородни камъни.

Какво прави един скъпоценен камък толкова ценен? Най-точната дефиниция за това е неговата рядкост. Колкото по-рядко срещан е един камък, толкова по-ценен става той. Когато един рядък камък произхожда от ограничен залеж, например от Амазония, неговата стойност се покачва, заради редкия му произход. В това ли се крие тайната на диамантите, които поддържат най-стабилна цена на пазара. Стойността на обработен диамант се определя от няколко критерия – чистота на камъка, тегло, цвят и форма на обработка. Шлифованите диаманти като елмаз и брилянт са сред най-ценните скъпоценни камъни в световната бижутерия.

Диамантът е един от най-твърдите минерали, но попадне ли в огън изгаря, ако се удари под точно определен ъгъл се чупи и се разпада на множество парчета. Името му произхожда от гръцката дума *Адамас*, което означава непринудим, несъкрусим или несломим. От тук идва и символът, притежателят на диамант да е непобедим човек. Очевидно символиката идва от свойството му твърдост. Неговото мис-

тично значение обаче е още по-любопитно. В миналото са считали, че различните отрови могат да накарат камъкът да се „изпоти“ и затова богати хора го носели като предпазна мярка срещу отравяния. Той също трябвало да носи здраве, благополучие, дълголетие и успехи на притежателя си, с малката и немаловажна подробност, че притежателят трябва да се е сдобил със скъпоценния камък по честен път.

Естетически качества, материална стойност и подбудените от това интереси, за съжаление, довеждат до експлоатация на човешки труд в страни като Мексико, Индия, някои африкански държави и държави от Латинска Америка, а също до спекулации на пазара със скъпоценни и полускъпоценни камъни. Темата за „кървавите“ диаманти намира винаги своите покровители, които да прикриват постоянно този проблем. Пиратството на скъпоценни камъни има своята вековна история. Елмазите попадат за първи път в Европа около VI век пр.н.е. Този вид скъпоценен диамант се отличава с четиридесет и осем триъгълностенна форма. Те имат способността при ултравиолетово лъчение да отразяват светлина и да флуоресцират.

Магия, медицина, вярвания

В древността различните камъни и минерали са били използвани от някои магьосници и лечители. Например ахат, по-

ставен в кана с вино, трябвало да лекува рани и да успокоява хранителния тракт. Камъкът обсидиан въздействал за спокоен сън. Камъкът гранат се считало, че усилва общите защитни сили на организма и предпазвал от венерически болести.

Това, което прави минералите интересни и уникални, не е тяхната красота или вероятни лечебни свойства, а връзката между микро- и макрокосмоса, връзката между хората и вселената. Допирът до този вид материя ни доближава до силите на Земята и нейното взаимодействие с останалите планети и звезди.

Всички явления в природата, повече или по-малко, притежават взаимозависимост и връзка между цялото и частта, между единичното и общото. Всичко е динамично, движещо се, преобразуващо се. Именно поради това живото и мъртвото са в постоянна повтаряемост, земното и неземното са взаимосвързани в една скрита хармония.

Сещам се за философския камък, който бил чудотворно вещество, със способност да превърне оловото в злато, с чиято помощ се правел еликсир на безсмъртието. Това е може би не друго, а една метафора за уменията на хората да управляват своята вътрешна жизнена енергия и сили. Поглеждайки към света на камъните и минералите, и изследвайки ги, сами ставаме творци на една цветна метафизика. ★